

ИЗДАТЕЛ

година V

2003 / брой 3

в броя:

- КНИГАТА - БЪДЕЩЕ ВРЕМЕ В МИНАЛОТО
- „БИБЛИОТЕКИ-ЧЕТЕНЕ-КОМУНИКАЦИИ“ ЗА ВТОРИ ПЪТ В СТАРАТА СТОЛИЦА *Стела Асенова*
- „КНИГАТА ОСМИСЛИ МОЯ ЖИТЕЙСКИ ПЪТ И ОПРЕДЕЛИ НЕГОВАТА ДУХОВНА ВИСОТА“
Доц. д-р Стефан Коларов на 60 години *Доц. д-р Мария Младенова*
- РЕЦЕНЗИОННИЯТ ЕКЗЕМПЛЯР - ЯДРО НА ИЗДАТЕЛСКАТА КОМУНИКАЦИЯ *Гл. ас. д-р Евгения Русинова*
- ПРЕСРЕКЛАМАТА В СЪВРЕМЕННИЯ ИНФОРМАЦИОНЕН ВСЕКИДНЕВНИК *Доц. д-р Лъчезар Георгиев*
  - ОЩЕ НЕЩО ЗА КНИГОИЗДАТЕЛЯ ГЕО МИЛЕВ *Доц. д-р Алберт Бенбасат*
  - ИЗДАНИЕ ОТ ЕВРОПЕЙСКА ВЕЛИЧИНА *Доц. д-р Петър Парижков*
- ЗА АКАДЕМИК ИВАН РАДЕВ - ЧОВЕКА И ЛИТЕРАТУРНИЯ ИСТОРИК *Доц. д-р Елена Налбантова*
  - ПЕЧАТЪТ В СЛИВЕН ОТ ОСВОБОЖДЕНИЕТО ДО 1944 г. *Таня Станева*
  - ПЕЧАТНИ ИЗДАНИЯ ОТ БОГАТА КУЛТУРНА СЪКРОВИЩНИЦА *Ваня Спасова*
    - ПРЕДСТАВЯМЕ ВИ: РАЛИЦА ПЕТРОВА
- ЧЕТЕНЕ И КНИЖЕН ПАЗАР Социално-психологически аспекти на едно изследване *Доц. д-р Стефан Коларов*
  - ШЕ ОСТАНЕ ЛИ ДУХОВНИЯТ ГЛАД? *Елена Игнатова*
  - РАЗМИСЛИ НА ЕДИН БЕЗПАРИЧЕН СТУДЕНТ ПРЕД КНИЖНИТЕ СЕРГИИ НА ПЛОЩАД „СЛАВЕЙКОВ“ В СТОЛИЦАТА *Явор Мартинов*
  - КРИТИКА И БИБЛИОГРАФИЯ *Стела Асенова, Цветана Стайкова*

ИЗДАТЕЛ

ISSN 1310 4624

НА ЛИЦЕВАТА СТРАНА НА КОРИЦАТА:
ПОГЛЕД КЪМ РЕКТОРАТА НА ВЕЛИКОТЪРНОВСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ
"СВ.СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ".

ТАЗИ ГОДИНА РЕНОМИРАНОТО ВИСШЕ УЧЕБНО ЗАВЕДЕНИЕ
ОТБЕЛЯВА СВОЯ 40-ГОДИШЕН ЮБИЛЕЙ.

2003

№ 3

НАУЧНО СПИСАНИЕ
ЗА КНИГАТА
ГОДИНА V

ИЗДАТЕЛ

ISSN 1310 – 4624

КНИГАТА – БЪДЕЩЕ ВРЕМЕ В МИНАЛОТО

Под наслов „Книгата: бъдеще време в миналото?!“ в Деня на народните будители – 1 ноември 2003 г., в Националния дворец на културата в столицата се проведе научна конференция с участието на учени и изследователи в областта на книгознационните технологии, писатели, издатели, полиграфисти, компютърни специалисти, социолози, представители на институции, свързани с книгата, докторанти и др.

Научният форум бе организиран от Колежа по библиотекознание и информационни технологии (КБИТ), издателство „Захарий Стоянов“, Националния дворец на културата (НДК) и Националния център за книгата (НЦК) при Министерство на културата.

Целта на конференцията бе да представи и да дискутира актуалните проблеми и тенденции в развитието на „Гутенберговата галактика“ в условията на информационното общество, метаморфозите и хипотезите за бъдещето на книгата в глобализацията се съвременен свят. В този контекст се разшифрова и насловът на научния форум. Бъдеще време в миналото (лат. *Futurum praeteriti*) е със сложна, двойна ориентация на действието. Така се тълкува и замисълът на конференцията – въз основа на досегашното многовековно битие на книгата да отговорим на въпроса

Научна конференция и дискусия за днешния и утрешния ден на писмената комуникация

дали тя е само вчерашният ден на комуникацията, има ли перспективи в утрешния ден и какви са те.

Първото пленарно заседание откри и води председателят на организационния комитет за конференцията доц. д-р Стоян Денчев – ректор на КБИТ. Игор Чипев – директор на НЦК при МК, прочете приветствие от името на министъра на културата проф. дин Божидар Абрашев. Встъпителен доклад на тема „Надмогна ли времето завети и съвременни ответи“ изнесе проф. д-рфн Ани Гергова от Софийския университет „Св. Кл. Охридски“.

Работата продължи по секции.

В I секция „От Интернет към Гутенберг: Умберто Еко срещу Маршал Маклуън“ бяха изслушани 20 доклада и научни съобщения. Във II секция „Библиотеки, библиография, четене“ бяха изнесени 15 доклада и научни съобщения.

Във втората част на научния форум – „Глобализация и национална идентичност“, се проведе дискусия на тема „Кирилица или латиница във виртуалното и в реалното пространство“, ръководена от Иван Гранитски – директор на издателство „Захарий Стоянов“, и от доц. д-р Петър Парижков – КБИТ. Участваха акад.

Антон Дончев, Любомир Левчев, Стоян Райчевски, доц. д-р Тодор Тодоров, доц. д-р Лъчезар Георгиев, Петко Тотев, инж. Петър Червендинев, доц. д-р Стефан Коларов, Илия Пехливанов, Димитър Мехомийски.

Във второто пленарно заседание, което ръководи доц. д-р Стоян Денчев, участниците приеха резолюция, прочетена от акад. Антон Дончев (на с. 2).

В един от следващите броеве ще публикуваме материали от конференцията.

РЕЗОЛЮЦИЯ на научната конференция "Книгата: бъдеще Време В миналото?!", прочетена от акад. Антон Дончев

Национален дворец на културата, 1 ноември 2003 г.

Участниците в научния форум „Книгата: бъдеще време в миналото?!“, организиран от Колежа по библиотекознание и информационни технологии, издателство „Захарий Стоянов“, Националния дворец на културата и Националния център за книгата при Министерството на културата, обсъдиха и дискутираха актуалните проблеми и тенденции в развитието на Гутенберговата галактика в условията на информационното общество, метаморфозите и хипотезите за бъдещето на книгата в глобализиращия се съвременен свят.

Провеждането на конференцията в Деня на народните будители – 1 ноември, потвърждава историческата приемственост на традициите в развитието на българската култура, нашата признателност към достойните чедата на отечеството и готовността ни да следваме примера на родолюбие, оставен от предците в полето на книжовността. Пленарното заседание, заседанията в двете секции – „От Интернет към Гутенберг: Умберто Еко срещу Маршал Маклуън“ и „Библиотеки, библиография, четене“, дискусиата „Кирилицата или латиницата във виртуалното и в реалното пространство“ преминаха в дух на колегиална етика и на високо научно равнище.

Изнесените доклади и съобщения очертаха изследователската територия на съвременното българско книгознание, търсенията и творческите реализации на оригинални идеи в областта на книгоиздаването, полиграфията, книготърговията, библиотечното дело, библиографията, компютърните технологии и пр.

Констатиран беше фактът, че и в света, и у нас въпреки пророкуванията за залеза на Гутенберговата галактика книгата има бъдеще като един от най-важните канали на културната комуникация и незаменимо средство за образование и професионална подготовка. Участниците в научната конференция се обединиха около становището, че традиционните и модерните електронни носители на информация трябва да съжителстват в хармония и взаимно да се допълват.

В обстановката на свободен обмен на мнения и в дискуссионна атмосфера бе обсъден проблемът за кирилицата и латиницата във виртуалното и в реалното пространство и единодушно бе защитена позицията, че глобализацията в политиката и икономиката е реалност в съвременния свят, но глобализацията в културата е нещо свършено различно. Най-яркият и непреходен знак на българската самобитност е нашата азбука и хилядолетната българска книга. Признание за неоеценимите приноси на България в славянската и в общочовешката културна съкровищница е обявяването на Светите братя Кирил и Методий за съпокровители на Европа от папа Йоан Павел II през 1980 г.

Заедно с това конференцията изрази тревогата си от „свиването“ на четенето у нас, особено сред младото поколение.

Трудно е битието на българската книга днес. В периода на прехода след 1989 г. тя беше буквално изхвърлена на улицата, а книжарниците – превърнати на кафенета и модни бутици. Като тежък воденичен камък върху българското книгоиздаване и книготърговия лежи ДДС в размер на 20%. В редица европейски страни ДДС върху книгата е диференциран, като в Германия той е 7%, в Испания – 6%, в Португалия – 5%, в Гърция – 4% и т.н., а в други той въобще не съществува, например във Великобритания, Норвегия, Швейцария.

Ние оценяваме по достойнство усилията на Националния център за книгата при Министерството на културата в изпълнение на Концепцията за реформа в областта на книгата, приета през 1991 г., и приветстваме постигнатите насърчителни резултати в книготворчеството, но смятаме, че извършеното дотук е само началото на пътя, който българската книга трябва да извърви, за да достигне европейските стандарти.

Конференцията подкрепя инициативите на отделни български издателства, организации, бизнесмени и ценители на родното слово, които в трудните условия

на прехода разгръщат и обогатяват възрожденската традиция за даряване книги на читалища, училища, библиотеки.

След изнесените доклади и съобщения и проведената дискусия научната конференция, изразявайки увереност в по-доброто бъдеще на българската книга,

РЕШИ:

1. *Материалите от конференцията – научните доклади и съобщения и стенографският запис на дискусията, да бъдат публикувани в отделен сборник, за да станат достояние на по-широк кръг специалисти и на държавните органи, които имат отношение към книгата.*
2. *Конференцията предлага на Министерството на културата да предприеме енергични стъпки за облекчаване по законодателен път на ДДС върху книгата с цел да се стимулира родното книгоиздаване и книгата да стане достъпна за всички.*
3. *Конференцията предлага на Министерството на културата да съдейства още по-активно на българските издатели за по-представително участие в международните панаири на книгата и за издигане авторитета на родната книга в чужбина.*
4. *Конференцията призовава Народното събрание на Република България да приеме във възможно най-близко време закон за библиотеките с оглед създаването на по-благоприятен климат за функционирането на тези традиционни културни средища у нас и модернизиранието им според европейските стандарти.*
5. *Конференцията предлага на заинтересуваните институти – Националният център за книгата и Националният център за музеите към Министерството на културата, Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, Народната библиотека „Иван Вазов“ в Пловдив и други книгохранилища, висши училища, полиграфически предприятия, исторически музеи, архиви и пр., да обсъдят и да предприемат конкретни инициативи за създаването на национален музей на българската книга по подобие на музеите от този род в редица европейски страни.*
6. *Научни конференции по проблемите на книгата в съвременното информационно общество да се провеждат всяка година традиционно на 1 ноември – Деня на народните будители.*

1 ноември 2003 г.

София

ОТ КОНФЕРЕНЦИЯТА

“БИБЛИОТЕКИ – ЧЕТЕНЕ – КОМУНИКАЦИИ” ЗА ВТОРИ ПЪТ В СТАРАТА СТОЛИЦА

Втората национална конференция „Библиотеки – четене – комуникации“ се проведе във Велико Търново на 20–21 ноември 2003 г. Значимият научен форум бе посветен на 60-годишнината от рождението на доц. д-р Стефан Коларов, ръководител на катедра „Библиотекознание, масови комуникации, чужди езици“ при Филологически факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, която бе и основен организатор на конференцията заедно с любезните домакини от Народна библиотека „Петко Р. Славейков“. В рамките на празника във фойето на библиотеката бе открита изложбата „100 години българо-американски дипломатически отношения“ на Американския културен център – София, с участието и на кмета на града д-р Румен Рашев.

Скъп гост и автор на пленарния доклад бе доайенът на книгознанието в България проф. д-р Ани Гергова, чиято тема бе „За реабилитацията на личността в бъдещата библиотечна политика“. Първото заседание на конференцията се ръководи от доц. д-р Стефан Коларов, който отправи и вълнуващо приветствие към участниците, като им благодари за съпричастието към проблемите на книгата. Останалите заседания се провеждаха под ръководството на н.с. Живка Радева, доц. д-р Лъчезар Георгиев и г-жа Калина Иванова – зам.-директор на библиотеката. Сърдечни приветствия към юбиляра бяха поднесени от проф. Ани Гергова, от членове на катедрата, от ръководството на народната библиотека „Петко Р. Славейков“, на които доц. д-р Стефан Коларов отговори с вълнуващо и емоционално слово, разказвайки за нелекия си житейски път, за любовта към книгата и научните си занимания, като не пропусна да благодари за оказаното му внимание. Една непринудена весела част на финала на измориелния ден разведри участниците и гостите, сред които бяха и студенти на юбиляра.

Разгледаните проблеми на конференцията бяха по актуални и изключително важни проблеми – библиотечната организация и мениджмънт, работата с новите информационни технологии и Интернет, книгата и печатът като съвременни средства за комуникация. Представена бе книгата на Константинка Калайджиева „Материали за историята на Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий: 1944 – 1978“.

Стела Асенова

**“КНИГАТА ОСМИСЛИ МОЯ
ЖИТЕЙСКИ ПЪТ
И ОПРЕДЕЛИ НЕГОВАТА
ДУХОВНА ВИСОТА”**

**Доц. д-р Стефан КОЛАРОВ
на 60 години**

Неотдавна литературният историк, критик и университетски преподавател доц. д-р Стефан Коларов навърши 60 години. Той е роден на 28 септември 1943 г. в гр. Лом. Завършва специалност Журналистика в СУ „Св. Климент Охридски“. Бил е аспирант на акад. Георги Цанев в Института за литература при БАН, защитава докторска дисертация за творчеството на Ангел Каралийчев, става ст.н.с. II степен. Работил е в редакциите на вестниците „Народна младеж“, „Работническо дело“, „Литературен фронт“, сп. „Обзор“ и в Профиздат. От 1976 г. преподава във ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“, където е избран за доцент. Сега ръководи катедрата Библиотекознание, масови комуникации, чужди езици. Издал е над 20 книги, редактор и съставител е на литературни и публицистични сборници, автор е на учебници, статии и рецензии.

**ПО ПОВОД ГОДИШНИНАТА НА СВОЯ КОЛЕГА ДОЦ. Д-Р МАРИЯ МЛАДЕНОВА
ПРОВЕДЕ АНКЕТА С НЕГО, КОЯТО ПУБЛИКУВАМЕ:**

✧ **Спомняте ли си на колко години бяхте, когато се научихте да четете и кой Ви научи да четете?**

– Спомням си много добре, защото книгата беше истинско чудо в детските ми години. Започнах да чета между петата и шестата година благодарение на моята сестра, която е по-възрастна от мене с 13 години. Заради трагични обстоятелства в моето семейство – гибел на мой брат, наскоро след раждането ми, тежкото заболяване на майка ми, аз ѝ бях „поверен“ и тя освен че ме учеше, трябваше да се грижи за мен. Оказва се, че нейните учебници най-добре ме забавляват и тя започна да ме учи да чета и пиша. Не стана трудно. Бяхме много бедни, нямаме „книжовна“ традиция в рода си. Баща ми забягва по време на Първата световна война от с. Зелениково, Скопско, и стига Дунава, така че остава почти необразован. Майка ми е едно от петте деца, които отрано остават без баща, и баба ми едва успява да ги праща на училище до четвърто отделение, според тогавашната образователна система. Затова всички имаха голямо уважение към книгата и ни насърчаваха да учим. Още повече че през 50-те години, когато в страната имаше голяма неграмотност, училищните врати се отваряха и за нас, децата, и за възрастните. Сега явлението „вечерна гимназия“ е изобщо непознато, но тогава мнозина учеха по този начин.

❖ **Спомняте ли си кои бяха първите книги, които прочетохте в детството си?**

– Няколко книжки с приказки. Бяха ми подарени „Снежанка“, драматизирана от Сия Челебиева. Впечатли ме една дебела книга, която сестра ми донесе вкъщи – „Тютюн“ от Димитър Димов. Това е първото издание от 1951г. Така че за Ирина и Борис Морев знам от тези най-ранни детски години и към този автор изпитвам уважение, а героите му продължават да ме вълнуват. Четях и книгите, които нашумяха през онези времена след Девети септември – „Партийна тайна“ и „Митко Палаузов“ на Марко Марчевски, „Училище за смелите“ на Емил Коралов – като автор от нашия край той беше много популярен; произведения на Петър Стъпов, Цветан Ангелов, Асен Босев... Четях и много стихове, доста от тях запомнях и рецитирах, даже това правеше впечатление на останалите.

❖ **Как подбирате книгите, които четяхте? Някой насочваше ли Вашето четене или сам решавате?...**

– Бях вече първокласник, когато майка ми почина и баща ми ме заведе в Дома за деца и юноши „Георгица Карастоянова“, тъй като не можеше да се грижи за мене. Сестра ми се омъжи. Така втори клас записах в друго училище, с други учители и възпитатели в новият ми дом с многобройно семейство. Четяхме много. Една от книгите, които съм запомнил, беше „Малкият спасител“ на Георги Райчев. В неговите разкази нямаше партизани и стражари, но имаше вълнуващи детски съдби. И сега, когато препрочитам „Гюргя“, се просълзявам. Жалко, че бедните деца отново ме карат да си спомням моето детство. Тогава обикнах и Смирненски, „Братчетата на Гаврош“, „Каменарче“, въобще неговите „Деца на града“ приех като другари по съдба. Съветските книги се превеждаха и станаха популярни – „Самотна лодка се белее“ от Валентин Катаев или „Повест за Зоя и Шура“ от Любов Космодемьянская, творбите на Аркадий Гайдар, „Млада гвардия“ на Фадеев... Мога да изредя още десетки заглавия, но бих подчертал само, че сливането на трагизма с подвига на младите загинали герои вълнуваше моето въображение по особен начин. Неотдавна отминалата Втора световна война, промените, започнали в цяла България, разказите на по-възрастните какво е било довчера и какво става в настоящето мисля, че оставиха отражение върху цялото наше поколение. Промениха се социалните представи и нравствени ценности, капиталистическото минало и новото социалистическо настояще постоянно се съпоставяха, водеха ни по митинги, манифестации. Учихме стихове за великия Сталин, за Димитров, цялата атмосфера бе заредена с някакъв огромен заряд, с много патос, възторг, лозунги. Аз четях непрестанно, даже започнах да съчинявам стихове и съчениците ми започнаха да ми викат Стефан Поета.

❖ **Кои писатели четяхте в гимназията?**

– Както споделих, не просто обичах да чета, а опознах истинската страст към четенето, която не бих казал, че ме е изоставила и сега. Но аз говоря за времето, когато радиото едва навлизаше в нашия делник, а ходенето на кино беше като някакъв ритуал. Лятото, преди да вляза в гимназията, направих нещо, което даже някои професионални литератори не са правили – изчетох целия Вазов. Тогава излязоха неговите Събрани съчинения в 20 тома с редколегия П. Динев, П. Зарев, Г. Константинов, Ем. Стефанов и Г. Цанев. Същото това лято бях на лагер в Берковица, тогава посетихме и къщата, в която народният поет е живял. В началото на учебната година учителката ни по литература Елена Илиева ни накара да напишем съчинение за преживяното през ваканцията преди да станем гимназисти. И аз разказах за Берковския балкан, за изкачването на връх Ком, за красотата, видяна от върха, след това предадох заедно с другите тетрадката си. След десетина дни, тази вече възрастна учителка, но прекрасен човек и литератор, започна да ни връща тетрадките, като на всеки казваше мнението си. И аз чаках своя ред, като се смущавах, защото видях, че всички получиха съчинението си, а моята тетрадка остана, и си казах: „Аз не написах съчинение на литературна тема, а споделих преживени неща и това навярно е причината да чуя мнението за написаното последен.“

Тъй като не ни познаваше още добре, Елена Илиева попита: „Кой е Стефан Кузманов?“ Това е фамилието ми име от баща ми Антон, македонец. Той почина през 1956 г. Сега аз нося фамилието име на майка ми и на втория си баща – нейният брат, който, след като завърших гимназията, ме осинови. Станах от последния чин – винаги седях там, защото бях най-високият в класа, или един от най-високите. Тя ми подаде тетрадката и каза да прочета написаното. Когато завърших, учителката, като ме гледаше ласкаво, заяви: „Ученици, вашият другар е написал разказ. Той ще стане писател!“ Подобен случай имах и в десети клас, когато една година учих в Кнежа. От ломският дом за деца и юноши ме преместиха там, поради реформа на Министерството на просветата; на следващата година се върнах отново в родния си град. В Кнежа учител по литература ми беше

Христо Велков – много суров и строг човек, взискателен до крайност – всички трепереха от него. Както се досещате, при него само аз бях свободен и тачен и винаги дейно участвах в уроците му. Някои от съучениците ми направо ме мразеха, защото той непрекъснато ме даваше за пример. На класната ми работа за Елин Пелин беше поставил оценка „Прекрасно 6 +“. Там четях като луд Стендал – „Пармският манастир“ и „Червено и черно“. Влияние за това ми оказаха и двете екранизации на романите с Жерар Филип. На всичко отгоре бях безнадеждно влюбен. В последния клас на гимназията прочетох „Ако можеха да говорят“ на Йовков и си казах: „Ако някога имам дъщеря, ще я кръстя Василена“. Така и стана. Това го разказах на Елка Йовкова, дъщерята на писателя, и тя ми сподели, че баща ѝ също искал да я кръстят Василена – това било любимото му име, но майката се противопоставила. Дъщерята на Елин Пелин била кръстена на героинята от „Герациите“ и затова и тя решила да избере името Елка.

Знаех много добре руски език и учителката Стефка Христова ми даде да чета Пушкин и Лермонтов в оригинал. Особено Лермонтов така ми подежда, че го четях денонощно. А когато класният ми ръководител Никола Стоянов ми даде Сергей Есенин смяхах, че съм омагьосан от лириката му и друго нищо вече не мога да чета. С неговите стихове заминах и за казармата.

✧ Каква е ролята на книгата и библиотеката в живота Ви?

– Ако трябва да отговоря подробно на този въпрос, просто трябва да разкажа живота си, и то най-хубавото, чистото, възвишеното в него... Постепенно откривах голямата литература, писателите, без които сега не бих могъл да си представя своето развитие. Ако не прозвучи патетично – не бих искал, книгите ми отнеха безброй дни и нощи, аз им се посветих безкористно и всеотдайно. От малките училищни библиотеки до десетки други – до най-големите – библиотеките на БАН и Народна библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, навсякъде съм влизал като в храм и съм стоял до изнемога, докато рухна от умора. Никога обаче не съм усещал насита, нежелание да чета, да разлиствам или даже просто да гледам книги. Разделих се с най-близки хора, един цял свят рухна пред очите ми, но на книгите, на словото дължа всичко. И в най-тежките и мрачни мигове, преживени от мен, един стих, любим творец, литературен герой са ми били опора. Без преувеличение мога да кажа, че четенето на обичани автори и произведения ме спаси в мигове на безизходица, на безверие, на чувство, че животът ми е вече безсмислен, пуст и празен, даже ненужен... Тук бих добавил още едно божествено изкуство – музиката, с което литературата се допълва великолепно.

✧ Какви книги пазите в собствената си библиотека?

– Имах библиотека от над десет хиляди тома, която след развода ми просто се разпиля. При моите митарства изчезваха книги, някои подарявах, някои – взети от мен за четене, просто не ми бяха върнати. Но аз винаги съм носил със себе си като тежък, но любим и желан товар книги, без които не мога. По начало гледам на всяка книга като на нещо нужно и полезно, но, разбира се, има автори и произведения, които, ако не са до мен или не знам, че мога да взема да чета, изведнъж усещам някаква ужасна и тягостна празнота, едно чувство, което ми е даже трудно да опиша. Без да спазвам някаква последователност на наши и чужди автори, бих споменал имена като Сервантес, Стендал или Екзюпери, Йовков, Симеон Радев, Георги Караславов, Вапцаров, Младен Исаев, Яворов, Дебелянов, Томас Ман, Андерсен, Шекспир, Толстой, Флобер... През последните години вече могат да се купят Ницше, Шопенхауер, Бердяев. Имам доста книги на руски, френски, полски. Наред с художествената литература винаги съм ценял и чел критически книги, книги по естетика, философия, психология, история. Много обичам документалната литература, публицистиката и есеистиката. Какъв безкраен свят е този на книгата и как сме безпомощни пред него! Нашите малки човешки сили не стигат да се изчете всичко, което заслужава!

✧ Сам ли избрахте университетската си специалност?

– Да следвам журналистика беше моя мечта от ученическите ми години. Освен стиховете, които пишех през ранното детство, постепенно правех и различни литературни опити. В гимназията започнах да нося мои незрели творби в редакцията на местния в. „Народна трибуна“ и пращах дописки в окръжния в. „Септемврийско слово“. В Лом ме насърчиха да пиша. Особено внимание ми оказа Ечка Иванова, майка на сегашния министър на образованието и науката Игор Дамянов. Високо ерудирана и много сериозна редакторка, тя ме насочи и към писането на рецензии за книги, така че пътят ми към литературната критика е свързан с нея и в. „Народна трибуна“, който вече не излиза. Също ме подкрепи нейният съпруг Симеон Дамянов, тогава директор на

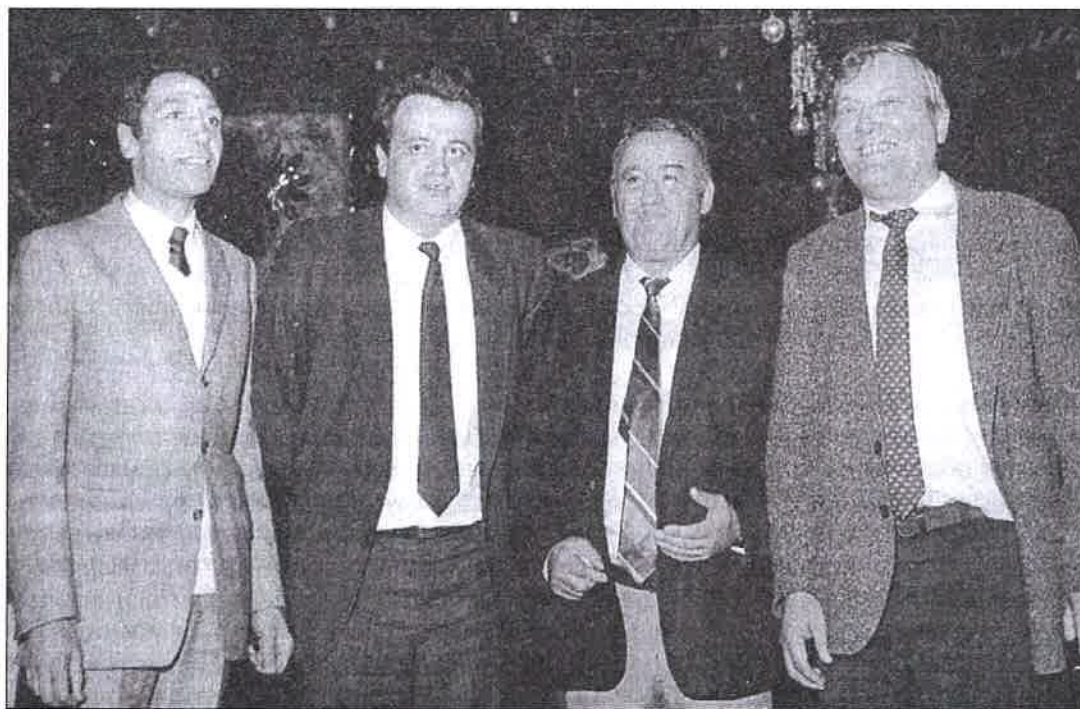

Първа гимназия „Найден Геров“; аз бях ученик от Втора гимназия „Христо Смирненски“. Той стана професор, но за съжаление жестока болест го повали преждевременно.

В казармата още от първата година започнах да сътруднича във в. „Народна армия“ – служех в Шумен, в Школата за запасни офицери при Висшето народно военно училище „Г. Димитров“. Втората година служих в София и на едно литературно тържество в поделениято на Четвърти километър ме „откри“ Димитър Фотев – директор на библиотеката при Централния дом на Народната армия. Връзките ми се разширяваха. С тях идваха и насърченията да пиша, да сътруднича. Когато дойде време да подавам документи за следване, изпаднах в истинска безизходица. За разлика от сега, тогава имаше само катедра журналистика, приемаха пет момчета и пет момичета и това сурово ограничение ме притесни. Затова три пъти сменях първата посочена специалност за кандидатстване. Накрая реших – ще посоча на първо място Журналистика, защото имах цяла папка публикации, а това беше едно от изискванията за тази специалност. Случи се така, че бях наред на 9 срещу 10 август 1963 г. На 10-ти обявиха резултатите, а аз щях да се освободя едва към 17 часа. Поделениято ни беше преместено в Божурище. Мой приятел, също кандидат-студент, но по медицина, знаеше за терзанията ми, но когато тръгна за София не ми каза нищо. В ранния следобед го видях, размахал ръце и викащ: „Приет си. На първо място!“ Късно вечерта видях сам името си и занемях до вратата в градинката на Университетската библиотека.

✧ **Спомняте ли си коя е Вашата първа публикация? Кой Ви подтикна?**

– На този въпрос вече отговорих, но искам да обърна внимание върху неговата втора част. Откъде идва у мене тая жажда да чета, да размишлявам върху прочетеното, да искам да пиша? Казах Ви, че истинските ми родители бяха с незавидно образование, обикновени трудови хора. Но вторият ми баща – маминият брат, беше много чувствителен и любознателен човек. Самият той, останал само с професионално образование, четеше много. Като студент носех много книги у дома, разказвах за писателите, с които съм се запознал. И той слушаше с истинско наслаждение, следеше моето развитие, радваше се на книгите, които по-късно издадох. Беше много горд, че е мой баща и нося неговото име. Така че има вътрешен подтик, който трудно се поддава на обяснение. Макар и скромна, дарбата е необходима и тя идва по неведоми пътища.

Отляво надясно – Стефан Коларов с Николай Петев, председател на Съюза на българските писатели, и с белетристите Тодор Велчев и Канстанстин Площакков (личен архив на доц. д-р Стефан Коларов)

❖ **Как формирахте литературния си вкус?**

– Много труден въпрос. Първо, защото вкус се изгражда доста бавно, продължително, даже бих казал мъчително. Второ – и вкусът се мени. Например сред любимите ми автори на младини бяха главно български, руски и френски писатели. Когато преведоха Томас Ман, неговите романи, неговите есета, аз открих творец, който сякаш измести други мои любимци. Поради идеологическите схеми и догматичното мислене ни се натрапваха дълги години имена, които сега са ми чужди и ненужни. Или твърде еднозначно бяха представяни множество автори, които сега изглеждат по друг начин. Но мога да кажа според своя скромнен опит, че ако си чел много, можеш да изградиш стабилен вкус. Но пак повтарям – времето влияе върху вкуса. Даже бих свързал вкуса и с поколенията, с времето и неговите социални измерения.

❖ **Кои са любимите Ви български автори? Връщате ли се към класиците?**

– За мои любими автори от българската литература естествено бих посочил тези, които съм изследвал, за които имам книги – Ангел Каралийчев, Георги Караславов, Младен Исаев, Никола Вапцаров, но вече споделих преживяното с творчеството на един Йовков например. Стихосбирката на Блага Димитрова „До утре“ стана събитие в моя живот, когато през един отпуск от казармата класният ми ръководител от последния гимназиален клас Никола Стоянов ми я подари. В полутъмния салон на ломското читалище „Постоянство“ като гимназист присъствах на литературно четене с младите още поети Веселин Ханчев, Павел Матев, Орлин Орлинов и тази среща остана за мен знаменателна. На Веселин Ханчев съм носил стихове в „Пламък“, а с Павел Матев съм обиколил половин България на литературни срещи. Като студент живях на ул. „Паренсов“ точно срещу дома на Блага Димитрова и дълги години поддържах приятелски връзки с нея и Йордан Василев. Но животът свързва и разделя. Чета класиците. Преди две години изчетох отново целия Елин Пелин и открих неща, които още никой негов изследовател не е видял и анализирал. Изчетох пак Емилиан Станев. Преди десетина години подготвих за „Български писател“ едно томче на Владимир Мусаков, един модерен автор, чиито пиеси, а и прозата му – „Кървави петна“, са съвсем малко познати. Има още творци, които трябва да бъдат препрочетени и представени днес.

❖ **Има ли автори и книги, които препрочитате?**

– Има. „Дон Кихот де ла Манча“ мога да чета постоянно. Или есетата и новелите на Томас Ман. Стиховете на Дебелянов, Яворов, Вапцаров. Обичам да чета много афоризми, максими. Даже често пътувам с такива книги. Десетки пъти съм чел писмата на Флобер до Луиз Коле. Оскар Уайлд също високо ценя и обичам. „Малкият принц“ често препрочитам, не само защото го преподавам. Чета и приказки – наши и чужди, и не мога да им се наслажда, толкова са дълбоки и мъдри.

❖ **Какво четете сега?**

– Напоследък чета автори, непознати у нас, като Алвин Тофлър или Мишел Фуко. Чета философия, социология, психология от чужди творци. Познати са ми, но не достатъчно, автори като Ролан Барт, Гастон Башлар. Разширявам своите познания върху теорията на медиите и масовата комуникация. От времето, когато следвах или съм работил в печата, нещата се промениха невероятно бързо.

❖ **Какво мислите за съвременния български роман?**

– Този въпрос ме затруднява, защото не познавам много добре нашата романистика от 90-те години на ХХ век насам. Ако обаче нашумели имена като Христо Калчев или Александър Томов дават облика на този роман, то той е в сериозна криза. Не знам дали Антон Дончев може да повтори успеха на „Време разделно“, но той е едно от големите ни имена в прозата. Вера Мутафчиева печели награда с поредицата „Бивалици“ – мемоарно-документални книги. Значи епичната проза е в застой. Но една литература има и върхови завоевания, има кризи, упадък. Плаши ме лавината от средна поезия.

❖ **Какви са вашите критерии за добър роман?**

– Критериите ми и за роман, и за литературата като цяло, са прости. Искам да видя човека с неговия вътрешен мир, с терзанията на духа, с копнежите и болката по изминатото и по бъдното. Не клиширани герои и героини като тези на така превежданата и масово издавана у нас криминална проза или на любовни романи,